

شورای راهبردی احیای دریاچه ارومیه برگزار شد

شورای راهبردی احیای دریاچه ارومیه با حضور استاندار آذربایجان غربی، رؤسای دانشگاه‌های تبریز و ارومیه و اعضای اتاق بازرگانی تبریز در استانداری آذربایجان غربی برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی اتاق بازرگانی تبریز، رضا رحمانی، استاندار آذربایجان غربی، در این جلسه با بیان اینکه برداشت غیرمجاز از مزارع بالادستی سدهای حوزه آبریز دریاچه به جز سد بوکان قابل پیش بینی بود، گفت: از سال ۱۳۸۴ متأسفانه میزان حجم آب دریاچه ارومیه با شیب شدید نزولی شده است.

تأکید استاندار آذربایجان غربی بر مسئولیت پذیری در احیای دریاچه

وی بر هم افزایی و همکاری تمام ارگان های دولتی و مردمی برای احیای دریاچه ارومیه تأکید کرد و افزود: شرایط دریاچه طوری نیست که ما به دنبال متهم باشیم و باید فکری به وضعیت امروز دریاچه بکنیم. دریاچه ارومیه مهم تر از آن است که بر سر مسائل جزئی اختلاف داشته باشیم و همه مسئولان باید با مسئولیت پذیری در پی احیای دریاچه ارومیه باشند.

وی خواستار بسیج عمومی ادارات دولتی و مردم در راستای لایروبی کانال های انتقال آب سد و تصفیه خانه ها به دریاچه شد و ادامه داد: اداره کل جهاد کشاورزی آذربایجان های غربی و شرقی باید به صورت جدی و اساسی برای مقابله با برداشت های غیرمجاز آب وارد عمل شوند.

رحمانی دانشگاه های تبریز و ارومیه را در خط مقدم برنامه ریزی برای احیای دریاچه ارومیه عنوان کرد و گفت: این دانشگاه ها باید با همکاری دانشگاه های دیگر هم افزایی و همکاری داشته باشند و در این راستا آقای پزشکیان، ریاست محترم جمهوری، نیز بر این امر تأکید دارند

پیشنهاد تشکیل صندوق احیای دریاچه

بشیر جعفری، رئیس کمیسیون کشاورزی، اب و محیط زیست اتاق بازرگانی تبریز، با بیان اینکه دانشگاه ها در همه حوزه ها با تولید علم، دانشجویان توانمند را آموزش داده اند ولی متأسفانه به ما شجاعت و ریسک پذیری در مدیریت را آموزش نداده اند، افزود: در جلسه ای که با آقای پزشکیان، ریاست محترم جمهوری، برای احیای دریاچه ارومیه داشتیم، از عدم مدیریت یکپارچه انتقاد شد که فرمودند: «من تمام اختیارات ریاست جمهوری را در اختیار آقای رحمانی، استاندار آذربایجان غربی، واگذار می کنم.» با توجه به این امر، آیا تاکنون چنین امری محقق شده است؟

وی پیشنهاد و طرح هایی در راستای احیای دریاچه ارومیه ارائه کرد و گفت: تشکیل اتاق فکری از اعضای شورای راهبردی در ستاد احیا، تشکیل و تأسیس صندوق احیای دریاچه با مدیریت استاندار آذربایجان غربی و هیأت امنای دانشگاه های تبریز و ارومیه که شخصاً وعده جمع آوری ۱۰۰ میلیون دلار و واریز آن به صندوق احیا را می دهد.

وی به اجرای ۲۷ طرح مصوب احیای دریاچه ارومیه در کمیسیون اتاق بازرگانی تبریز تأکید کرد و افزود: این طرح ها با همکاری و هم افزایی اساتید و کارشناسان دانشگاهی تصویب شده که امیدواریم عملیاتی شوند.

جعفری افزایش گلخانه های کوچک و بزرگ مقیاس برای اشتغال آفرینی کشاورزان حوزه دریاچه ارومیه را یکی از طرح های کاهش مصرف آب دانست و گفت: این طرح می تواند برای مردمی که در این مزارع کشاورزی می کنند، در تولیدات آب بر محصولات صرفه نظر کنند.

تأکید بر تحقیقات و همکاری دانشگاه ها

محمود رضازادباری، رئیس دانشگاه ارومیه، در این جلسه بر برگزاری تحقیقات، کنفرانس های بین المللی و انجام فرآیندهای پژوهشی در راستای احیای دریاچه ارومیه اشاره کرد و گفت: این دانشگاه از گذشته بر روی مسائل و حوزه های مختلف احیای دریاچه بررسی های کارشناسی و تخصصی انجام داده و می دهد.

وی ایجاد پیوند محکم میان دانشگاه، دولت و مردم برای احیای دریاچه ارومیه را امری ضروری و لازم عنوان کرد و ادامه داد: دانشگاه ها با حمایت دولت و همکاری و هم افزایی مردم باید طرح های پیشنهادی خود را اجرایی کنند.

عوامل خشکی دریاچه

محمدتقی اعلمی، رئیس دانشگاه تبریز، نیز در این جلسه عامل خشکی دریاچه ارومیه را مسائل اجتماعی و اقتصادی دانست و گفت: متأسفانه بعد از انقلاب اسلامی توسعه اقتصادی مبتنی بر استفاده از منابع طبیعی بوده، درحالی که باید توسعه صنعتی صورت می گرفت.

وی با بیان اینکه ما باید ذی نفعان، کشاورزان و روستاییان حوزه دریاچه ارومیه را با سیاست های خود همراه کنیم، افزود: ما در طول سال های گذشته حقایق دریاچه ارومیه را برای استفاده و افزایش سطح زیرکشت محصولات کشاورزی برده ایم.

وی به انجام اصلاحات دردناک اساسی اقتصادی و ساختاری در کشور تأکید کرد و ادامه داد: ما انرژی ارزان قیمت را متأسفانه به راحتی در اختیار مردم قرار دادیم که با حفر چند متر چاه بدون اجازه از آب استفاده می کنند.

اعلمی، به بحث های علمی، به بحث های دانشگاهی، به بحث های احیاء، به بحث های راهبردی، به بحث های افزایش آبی، به بحث های تحقیقات آبی، به بحث های دانشگاه ها، به بحث های کشاورزی، است.

افزایش دما و کاهش ورودی رودخانه ها

سعید عیسی پور، عضو دبیرخانه کارگروه احیای دریاچه ارومیه، نیز در این جلسه به تشریح آخرین وضعیت بارش و وضعیت سدهای حوزه آبخیز دریاچه ارومیه پرداخت و گفت: امسال نسبت به سال های گذشته حدود چهار الی پنج درجه افزایش دما داشته ایم که با توجه به کاهش بارش ها، شاهد افزایش تبخیر آب دریاچه ارومیه بودیم. وی از افزایش برداشت غیرمجاز آب ورودی به دریاچه در بالادستی های سدها خبر داد و افزود: متأسفانه ورودی رودخانه های زربنه رود، سیمینه رود، مهاباد، شهرچای و باراندوز نسبت به درازمدت با کاهش مواجه شده است.

وی مدیریت کاهش مصرف آب را عامل شکست احیای دریاچه ارومیه عنوان کرد و ادامه داد: افزایش دما و تغییر اقلیم جزو عوامل طبیعی، توسعه اراضی کشاورزی، مصرف بیش ازحد مجاز منابع آب تجدیدپذیر، تغییر الگوی کشت از محصولات کم آب بر به پرآب بر، احداث صنایع آب بر در حوزه و احداث جاده میان گذر از جمله عوامل انسانی خشکی دریاچه ارومیه است.

عیسی پور طرح های پیشنهادی شرکت مهکام و شرکت چینی CSWADI را از جمله مگاپروژه های ارائه شده به دبیرخانه کارگروه های ملی عنوان کرد و افزود: ما برای تأیید و اجرای این طرح ها نیازمند جمع بندی نظرات نهایی هستیم.

احیای دریاچه در کوتاه مدت غیرممکن است

پورعیسی، استاد دانشگاه تبریز، نیز در این جلسه احیای دریاچه ارومیه در کوتاه مدت را غیرممکن دانست و گفت: ما نمی توانیم در کوتاه مدت این دریاچه را احیا کنیم و در این ایام شاهد طوفان های نمکی در حوزه دریاچه خواهیم بود که دشت های کشاورزی را به دشت های بی حاصل تبدیل خواهد کرد.

اجرای مرحله ای طرح های احیا

اصغر عسگری، معاون پژوهش و فناوری دانشگاه تبریز، نیز در این جلسه به تعیین میزان مساحت احیای دریاچه در مراحل مختلف، چگونگی بارورسازی ابرها، نحوه تولید، تصفیه آب و بازچرخانی آب تأکید کرد و افزود: ما باید طرح های پیشنهادی را به صورت مرحله به مرحله در احیای دریاچه ارومیه اجرا کنیم.

کتمان واقعیت ها توسط دستگاه های دولتی

احمد فاخری فرد، عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز و عضو کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی تبریز، با بیان اینکه ما باید قدرت کافی برای اجرای طرح های احیای دریاچه ارومیه داشته باشیم، افزود: متأسفانه دستگاه های دولتی برخی مسائل را کتمان می کنند و واقعیت ها را گزارش نمی دهند.

وی بر بهره مندی از دانش و تخصص کارشناسان در بررسی طرح های احیای دریاچه ارومیه تأکید کرد و گفت: در ستاد احیا هر طرحی ارائه می شود باید توسط متخصصان دانشگاهی و حتی کارشناسان ادارات دولتی بررسی شود.

وی با بیان اینکه طرح شرکت مهکام هیچ بویی از احیای دریاچه نبرده و فقط به دنبال ساخت و تأسیس کارخانه است، گفت: من طرح جدید این شرکت را مطالعه کردم که اغلب مطالب آن متناقض بوده است.

خرید تضمینی محصولات کم آب بر

جعفر نیکزاد، نائب رئیس کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی ارومیه، بر خرید تضمینی محصولات کم آب بر توسط دولت تأکید کرد و گفت: دولت باید برای تشویق و ایجاد رغبت در کشاورزان اقداماتی سازنده همچون خرید تضمینی محصولات کم آب بر و تأسیس تعاونی داشته باشد.

الگوگیری از تجربه صرفه جویی انرژی برای مدیریت آب

احمد کاظم زاده، کارشناس روابط بین الملل و هیدروپلیتیک و مشاور کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی تبریز، الگوبرداری از گواهی صرفه جویی انرژی و تشکیل صندوق ضمانت بهره وری انرژی ذیل ماده ۴۶ قانون پنج ساله برنامه هفتم توسعه را در خصوص صرفه جویی در آب امکان پذیر دانست و خواستار بررسی اقدامات لازم در این زمینه شد.

وی با بیان اینکه هرچند نباید در گذشته غرق شویم و نگاه ما باید به آینده باشد، افزود: اگر روند گذشته به طور دقیق آسیب شناسی نشود، امکان تکرار خطاهای گذشته در آینده وجود خواهد داشت.

او چرخش ۱۸۰ درجه ای برنامه های مربوط به احیای دریاچه ارومیه با تغییر دولت ها را یکی از آسیب های جدی گذشته دانست و گفت: امروزه در حوزه های آب و محیط زیست، چالش ها به «ابرجالش» تبدیل شده و ابرچالش هم «ابرطرح» می خواهد. اجرای ابرطرح نیز بازه زمانی ۲۵ تا ۳۰ ساله می طلبد؛ بنابراین اولویت اصلی در دور جدید تلاش های مربوط به احیای دریاچه ارومیه، تهیه یک نقشه راه ۲۵ تا ۳۰ ساله است که به طور مستمر دنبال شود و با تغییر دولت ها دستخوش تحول نشود.

کاظم زاده نگاه پروژه ای و فنی را از دیگر آسیب های گذشته برشمرد و تأکید کرد: در دور جدید تلاش ها باید «پروژه نگر» جایگزین پروژه محوری شود. پروژه ها باید همچون مهره های تسبیح در کنار هم چیده شوند تا بر اساس مدیریت یکپارچه کارکرد هم افزایی داشته باشند. وی مدیریت یکپارچه را شاه کلید حل بحران های آب و محیط زیستی دانست که باید در سطوح و ارگان های مختلف دولتی و غیردولتی در استان های واقع در حوضه دریاچه ارومیه به کار گرفته شود.

مشاور کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی تبریز با بیان اینکه مشکل آب امروز در کنار مشکل انرژی مطرح شده است، گفت: طبق ماده ۴۶ قانون برنامه هفتم توسعه، اقدامات صورت گرفته در حوزه انرژی مانند تشکیل صندوق ضمانت و ارائه گواهی صرفه جویی باید در حوزه آب نیز مورد توجه قرار گیرد. بر این اساس، کشاورزان می توانند آب مازاد بر مصرف خود را به فروش بگذارند.

وی بر بهره مندی از پتانسیل دانشگاه ها تأکید کرد و افزود: باید از ظرفیت دانشگاه های دیگر از جمله آزاد و پیام نور بهره ببریم و با ایجاد رشته ها و تعریف دروس جدید در دانشگاه های ارومیه و تبریز، در مسیر انباشت تجربه و تولید علم اقدام کنیم.

ضرورت اجرای طرح های سریع الاثر

احمد بایبوردی، رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی، در این جلسه گفت: ما فرصتی برای پروژه های صرفاً کارشناسی و تحقیقاتی در احیای دریاچه نداریم. طرح هایی باید اجرا شوند که زودتر به نتیجه برسند.

وی با تأکید بر اصلاح الگوی کشت در حوزه دریاچه ارومیه افزود: دیگر فرصتی برای آزمون و خطا وجود ندارد و نخستین اقدام عملیاتی باید اصلاح الگوی کشت و اعمال حکمرانی آب در منطقه باشد.

بر اساس این گزارش، خشکی دریاچه ارومیه نه تنها یک بحران محیط زیستی محلی، بلکه تهدیدی ملی و حتی فرامنطقه ای است که پیامدهای مخربی بر خاک، آب، هوا، سلامت انسان و تنوع زیستی اقلیم آذربایجان و کشور دارد.

دریاچه ارومیه، یکی از مهم ترین زیست بوم های ایران، طی چند دهه اخیر با کاهش شدید سطح و حجم آب مواجه شده است تا جایی که می توان گفت از این پس باید آن را «کویر ارومیه» نامید. این روند، حاصل ترکیب تغییرات اقلیمی، مدیریت نادرست منابع آب و بهره برداری بی رویه از حوضه آبریز است و پیامدهای گسترده ای برای محیط زیست منطقه و فراتر از آن دارد.

افزایش ریزگردهای نمکی، تهدید تنوع زیستی، تغییرات اقلیمی محلی، فرسایش خاک، بیابان زایی، و آثار مخرب بر سلامت انسان ها (از جمله شیوع بیماری های ریوی، پوستی و فشار خون) از مهم ترین پیامدهای زیست محیطی این بحران هستند.

با خشک شدن بخش های وسیعی از بستر دریاچه، زمین های نمکی برهنه در معرض باد قرار گرفته اند و در صورت وقوع طوفان های نمکی، سلامت ساکنان اطراف دریاچه تهدید می شود. همچنین، کاهش حاصلخیزی زمین های کشاورزی، شور شدن اراضی، نابودی زیست بوم های آبی و تغییرات محسوس دمایی در اقلیم آذربایجان، از دیگر پیامدهاست. به عنوان نمونه، امسال در مردادماه، کلان شهر تبریز چندین بار در زمره گرم ترین شهرهای کشور قرار گرفت.

افت شدید تولید محصولات کشاورزی و مهاجرت گسترده اهالی مناطق اطراف دریاچه، تبعات اجتماعی و اقتصادی گسترده ای برای آذربایجان و حتی کل کشور به همراه خواهد داشت.

گزارش: ه. عکس: پ. طاهای اعتماد

